

Сутність і структура професійної підготовки фахівців економічного профілю: сучасні наукові підходи

Микола Петрович Кічка¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.03.2025	Професійна освіта	37.013.42
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17102541		

Анотація. У статті розглянуто зміст і структуру професійної підготовки фахівців економічного профілю в умовах цифровізації та глобалізації. Акцентовано увагу на важливості інтеграції теоретичних знань, практичних умінь і особистісних якостей майбутніх економістів. Виокремлено специфічні риси підготовки майбутніх фахівців: міждисциплінарність, економічне мислення, культурну зрілість, здатність до адаптації. Наголошено на недоцільності ототожнення різних економічних спеціальностей та обґрунтовано необхідність врахування специфіки функціональних обов'язків кожної професії під час розроблення навчальних програм і формування професійних компетентностей. Проаналізовано сучасні наукові підходи: системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований і контекстний. Підкреслено роль цифрових технологій, критичного мислення та інновацій як ключових чинників ефективності освітнього процесу і професійного зростання економістів.

Ключові слова: економічне мислення, освітні технології, професійні компетентності, освітній процес, ринок праці.

The Essence and Structure of Professional Training of Economics Specialists: Contemporary Scientific Approaches

Annotation. The article examines the content and structure of professional training of economics specialists in the context of globalization and digitalization. Emphasis is placed on the growing role of economic education as a systemic factor in ensuring the competitiveness of national human capital and the adaptability of professionals to new occupational challenges. The article outlines the specifics of professional training in the economic sphere, which include the integrative nature of knowledge, the focus on developing economic thinking, the formation of economic culture, and the ability to adapt effectively to market conditions. Contemporary scientific approaches used in organizing the educational process in higher education institutions are analyzed, namely: the systemic, competency-based, student-centered, activity-based, and contextual approaches. It is established that the effectiveness of professional training largely depends on the educational system's ability to integrate these approaches while

¹ здобувач наукового ступеня доктора філософії кафедри педагогіки та психології, Міжнародний гуманітарний університет. ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9043-910X>

taking into account students' needs and labor market demands. The article substantiates the inappropriateness of equating various economic specializations and emphasizes the need to consider the specific functional responsibilities of each profession when developing curricula and approaches to the formation of professional competencies. Special attention is given to the importance of the digital transformation of economic education. Key factors influencing the effectiveness of future economists' training are also considered, including the level of student motivation, the quality of educational content, the qualifications of academic staff, the availability of modern material and technical resources, access to digital learning platforms, practice-oriented instruction, and integration with the real business environment.

Keywords: economic thinking, educational technologies, professional competencies, educational process, labor market.

Вступ

Глобалізація суспільних відносин, впровадження інноваційних технологій та зростання конкуренції на світовому рівні формують нові вимоги до фахівців економічної галузі, оскільки саме від якості професійної підготовки залежить не лише ефективність функціонування окремого підприємства чи організації, але й розвиток національної економіки в цілому. Аналіз наукових публікацій засвідчив, що особливості професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю є одним з ключових об'єктів наукових досліджень як у вітчизняному, так і в зарубіжному освітньому просторі, незважаючи на значні здобутки у цій галузі. Зокрема, методичні особливості підготовки майбутніх економістів у ЗВО обґрунтовані у працях таких українських дослідників, як В. Стрельников [1], О. Гончарова [2]; особливості використання інформаційно-комунікативних технологій в процесі професійної підготовки економістів обґрунтували Т. Поясок [3], Т. Коваль [4] та інші; окремі аспекти психолого-педагогічної підготовки майбутніх економістів та формування їх професійної компетентності досліджували Л. Дибкова [5], Є. Іванченко [6], Н. Кошелева [7], І. Демура [8] та інші.

Така увага науковців до проблем підготовки майбутніх фахівців економічної сфери зумовлена не лише затребуваністю кваліфікованих працівників, але й необхідністю адаптації освітньої системи до сучасного світу, беручи до уваги необхідність оновлення фахової підготовки згідно з вимогами глобалізації та цифровізації.

Мета даної статті – проаналізувати сучасні наукові підходи до професійної підготовки фахівців економічного профілю та окреслити структурні компоненти й специфічні риси цього процесу з урахуванням викликів глобалізації та цифровізації.

Завдання статті: з'ясувати специфіку професійної підготовки фахівців економічної галузі; охарактеризувати наукові підходи, що забезпечують ефективність освітнього процесу; виокремити ключові чинники, які впливають на формування професійних компетентностей; обґрунтувати необхідність інноваційних змін в економічній освіті в умовах цифрової трансформації.

Результати

Стійкий інтерес до проблем підготовки фахівців економічної галузі зумовлений не лише традиційно високим попитом на кваліфікованих працівників, але й необхідністю адаптації освітньої системи до сучасних викликів, зокрема до вимог глобалізації та цифровізації, що потребує оновлення підходів до професійної підготовки. В цьому контексті дослідження К. Рудницької [9] зосереджене на ключових аспектах оновлення підходів до професійної підготовки майбутніх економістів. Авторка обґрунтувала

необхідність формування економіста нового типу, здатного ефективно представляти країну на міжнародному рівні.

С. Алексеєва та ін. [10] розглянули особливості підготовки кваліфікованих фахівців до підприємницької діяльності, зважаючи на сучасні умови для розвитку малого бізнесу. Науковцями схарактеризовано методичні особливості та практичні аспекти професійної підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти до підприємництва, визначено педагогічні умови розвитку ділової активності учнівської молоді у закладах професійної освіти тощо.

О. Кірдан [11] проаналізував теоретичні джерела, зокрема дисертаційні дослідження, присвячені проблемі професійної підготовки майбутніх економістів в Україні за 30 років незалежності. На основі проведеного аналізу автор виокремив шість напрямків, у яких здійснювався науковий пошук, зокрема методи і засоби підготовки майбутніх викладачів економіки, теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх економістів, методологічні засади формування особистості професіонала-економіста, адаптація міжнародного досвіду підготовки фахівців економічної галузі до вітчизняних реалій, шляхи забезпечення якості професійної підготовки, а також особливості підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти. З огляду на отримані результати, науковець окреслив перспективи подальших наукових розвідок, зокрема дослідження проблем професійної підготовки майбутніх економістів в умовах цифрової трансформації освіти, економіки та бізнесу.

Порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні та Польщі здійснила А. Загородня [12]. Науковця виокремила перспективні шляхи адаптації польського досвіду до підготовки фахівців-економістів у системі вищої освіти України, зокрема:

Розробка та впровадження гнучких професійно орієнтованих програм, які передбачають дієву профорієнтацію у старшій школі та надання студентам ЗВО свободи вибору спеціалізації після певного періоду навчання. Такий підхід дозволить учням на початкових етапах вибору професії зрозуміти вимоги ринку праці та власні здібності, а студентам – набувати кваліфікації у тій сфері економічної науки, яка їх дійсно цікавить.

Оптимізація структури освітнього процесу, зокрема блоково-модульна побудова навчальних планів, їх належне навчально-методичне забезпечення та створення системи академічного консультування студентів щодо самостійної та науково-дослідної роботи. Така блоково-модульна система дозволить здобувачам комбінувати дисципліни, формуючи дійсно індивідуальну освітню траєкторію, а наявність ефективного системи консультування забезпечить всебічну підтримку студентів протягом усього навчання.

Модернізація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі, зокрема інтеграція до освітніх програм дисциплін, спрямованих на розвиток міжкультурної компетентності здобувачів, емоційного інтелекту, навичок комунікації тощо. В умовах глобалізації та посилення міжнародних зв'язків здатність розуміти та успішно працювати з представниками різних культур стає ключовою вимогою до ефективного професійної підготовки.

Формування партнерських відносин між усіма учасниками освітнього процесу. Цей напрям передбачає розробку методологічних та управлінських засад співробітництва між суб'єктами економічної діяльності та ЗВО, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців економічної галузі, на принципах взаємовигідного партнерства. Така співпраця може бути реалізована шляхом розробки спільних освітніх програм, плані стажування студентів на підприємствах, проведення спільних наукових досліджень та залучення практиків до викладання у ЗВО.

Погоджуємося із думкою А. Загородньої [12], що зазначені напрями є ефективними, оскільки вони є частиною європейської освітньої політики та успішно впроваджуються в розвинених країнах. Сьогодні проблеми, пов'язані із забезпеченням ефективності економічної освіти, набули глобального значення та є актуальними не лише в Україні, але й у міжнародному освітньому та науковому просторі. Аналіз наукових здобутків свідчить, що пошук шляхів підвищення якості економічної освіти в розвинених країнах зумовлений такими чинниками:

Особливості розвитку світової економіки зумовлені посиленням глобалізаційних процесів, цифровізацією, прискореними технологічними змінами тощо та вимагають формування у сучасних фахівців компетентностей, які виходять за межі традиційного теоретичного підходу. Так, у дослідженнях [13; 14; 15] актуалізовано питання щодо розвитку критичного мислення, навичок комунікації, міжкультурної взаємодії у фахівців сучасної генерації.

Адаптація до сучасних потреб ринку праці. У дослідженнях [16; 17; 18] обґрунтовано, що існує проблема дисбалансу між змістом навчальних програм та вимогами роботодавців, яка потребує ґрунтовного перегляду підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі. На думку дослідників, це пояснюється тим, що відбувається формування «суспільства знань і високих технологій», яке базується на інноваціях та інтелектуальній здатності. Сучасна освітня система є ключовим механізмом підвищення якості людського капіталу. Але для того, щоб система вищої освіти виконувала ці завдання, її необхідно оновлювати, враховуючи світові тенденції в широкому соціально-економічному контексті.

Перехід до економіки знань, що базується на інноваціях та, відповідно, формує нові вимоги до кваліфікації персоналу. Це зумовлює необхідність впровадження інноваційних методик викладання з метою забезпечення відповідності професійної підготовки майбутніх економістів актуальним викликам. Так, наприклад, у публікації [19] аналізується проблема професійної підготовки в Омані. Автори стверджують, що, незважаючи на гостру потребу у кваліфікованих кадрах, місцевий ринок праці є пасивним. Такий стан пояснюється наявністю дешевої іноземної робочої сили та традиційною орієнтацією оманців на державний сектор. Дослідники обґрунтували, що реформи освітньої системи не будуть ефективними без впровадження інновацій згідно з вимогами часу, зокрема, необхідно трансформувати свою економіку з ресурсно-орієнтованої на економіку знань. Дотичні результати висловлені і в публікаціях [20; 21].

У міжнародному науковому просторі також активно обговорюються різноманітні інновації, які спрямовані на забезпечення економічної освіти, зокрема:

Впровадження новітніх технологій, зокрема умови використання штучного інтелекту, методів аналізу великих даних та цифрових платформ з метою підвищення ефективності навчання. Автори дослідження [22; 23] вважають перспективним використанням ШІ для персоналізації освітніх траєкторій та розвитку аналітичних компетенцій у здобувачів освіти.

Розвиток міждисциплінарних підходів, зокрема інтеграція економічних дисциплін із технологічними, соціальними та екологічними науками, що дозволяє формувати у майбутніх фахівців економічної галузі комплексне та системне бачення сучасних проблем. Так, наприклад окреслений підхід зустрічаємо у публікаціях [24; 25]. Авторами зазначено, що саме комплексний підхід у професійній підготовці дозволить здобувачам в майбутньому вирішувати актуальні проблеми в професійній діяльності. Крім того, авторами [26; 27] обґрунтовано необхідність інтеграції відповідних дидактичних принципів до навчальних планів та програм підготовки педагогів. Свою позицію вони аргументують тим, що вирішення багатогранних проблем сучасного суспільства вимагає не лише наукових проривів у межах окремих галузей, але й сприяння

міждисциплінарним відкриттям та формуванню трансдисциплінарних рішень. Цікавою є думка [28], який стверджує, що для повної реалізації міждисциплінарного потенціалу освіти, здобувачам необхідно розвивати і комунікативні навички, що забезпечить ефективну взаємодію як з колегами в академічній спільноті, так і з іншими стейкхолдерами, що є досить важливим для успішного впровадження наукових розробок у практику.

Активізація співпраці із сектором бізнесу. Беззаперечно, така взаємодія є ключовою для вдосконалення змісту освітніх програм, організації практик та професійних стажувань здобувачів освіти, а також спільної розробки освітніх проєктів. Погоджуємося із твердженням [29], в тому, що це сприятиме забезпеченню відповідності теоретичної підготовки практичним вимогам ринку праці. У публікаціях [30; 31] проаналізовано можливі моделі співпраці між університетами та малим/середнім бізнесом. На думку науковців, це з одного боку спонукатиме бізнес до впровадження інновацій, зокрема через співпрацю з університетами, а з іншого – матиме позитивний вплив на освіту. Цікавим є отриманий дослідниками результат, що на основі світового досвіду розроблено концепцію продуктивної та розширеної співпраці, адаптовану до фінського контексту, і наведено практичні приклади її застосування.

Вирішення проблеми «зеленого» переходу промисловості. У цьому контексті професійна освіта розглядається як ключовий інструмент для забезпечення дієвості цього процесу. Зокрема, її завдання полягає у розробці таких освітніх підходів, які б сприяли формуванню компетентностей у майбутніх фахівців економічної галузі, необхідних для сталого та інноваційного розвитку. Так, у дослідженнях [32; 33; 34] проаналізовано ролі професійної освіти у процесі «зеленої» трансформації промисловості. Авторами здійснено огляд наукової літератури, що містить різноманітні, іноді суперечливі, погляди на зазначену проблему. У підсумку було запропоновано аналітичну модель взаємозв'язку освіти і темпів сталого розвитку та спрогнозовано як професійна освіта може розвивати свої функції паралельно з трансформацією промисловості.

Узагальнюючи наведене констатуємо, що сучасний ринок праці вимагає від фахівців економічного профілю не лише ґрунтовних теоретичних знань, а й сформованих на достатньому рівні навичок критичного мислення, креативності, здатності до міжгалузевої взаємодії тощо. Фахівці економічної галузі – це досить широке та узагальнене поняття. У наукових публікаціях часто терміни «бухгалтер», «фахівець з оподаткування», «менеджер», «фінансист», «аудитор», «аналітик», «маркетолог» використовують як взаємозамінні. Однак, такий підхід вважаємо некоректним, оскільки він нівелює суттєві відмінності у функціональних обов'язках та специфіці професійної діяльності кожного із зазначених фахівців. Незважаючи на спільну базу економічних знань, кожна із згаданих спеціальностей потребує унікального набору знань, навичок та особистісних якостей.

В межах нашого дослідження вважаємо, що економістом є фахівець у галузі економіки, який є експертом з економічних питань. Економіст може бути як науковцем (фахівець в галузі економічної науки), так і практиком, сфера роботи якого пов'язана з плануванням, управлінням господарською діяльністю підприємства та оптимізацією його економічних процесів. Універсальність професії дозволяє працювати в будь-якому секторі економіки. Основною метою його професійної діяльності є підвищення ефективності та рентабельності виробництва, покращення якості продукції, налагодження випуску її нових видів тощо. Відтак, економіст сприяє отриманню фінансових та операційних результатів за умови оптимального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

У ЗВО економічного профілю здійснюється підготовка фахівців для підприємств та інших організацій (фінансових, банківських, статистичних, аудиторських,

маркетингових), які здійснюють економічні операції. Структура економічної освіти включає: неповну вищу освіту, вищу освіту, повну вищу освіту, післядипломну освіту. Здобуття економічної освіти на певних рівнях вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої програми і є підставою для присудження відповідного ступеня вищої економічної освіти, а саме: фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр з економіки; магістр з економіки; доктор філософії в галузі економіки; доктор економічних наук. Правові засади професійної діяльності економістів визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту» [35], «Про вищу освіту» [36], Національним класифікатором України «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009:2010 [37], Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 [38] та іншими нормативно-правовими актами.

Здобуття економічної освіти в Україні здійснюється на таких рівнях та відповідає таким кваліфікаційним рівням Національної рамки кваліфікацій (НРК): початковий рівень (короткий цикл), відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню НРК; перший (бакалаврський) рівень, відповідає шостому кваліфікаційному рівню НРК; другий (магістерський) рівень, відповідає сьомому кваліфікаційному рівню НРК; третій (освітньо-науковий) рівень, відповідає восьмому кваліфікаційному рівню НРК; науковий рівень, відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню НРК.

Отримання економічної освіти для опанування професії «економіст» здійснюється в Україні в межах освітніх програм галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» за напрямками «Економіка» (Економіка та правове забезпечення бізнесу, Економічна кібернетика, Економіка підприємства). Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» № 1021 від 30 серпня 2024 року [39]. Підготовка економістів з 1 вересня 2025 року здійснюється в межах спеціальності С1 - Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізації С1.01 Економіка та С1.02 Міжнародні економічні відносини). Станом на 2025 рік підготовку фахівців за цією спеціальністю здійснює 142 заклади освіти, які пропонують 596 освітніх програм (для здобування ОС бакалавр), 124 заклади освіти, які пропонують 596 освітніх програм (для здобування ОС магістр) та 109 ЗВО які пропонують 244 освітні програми для здобуття наукового ступеня доктора філософії. Незважаючи на значний потенціал освітньої системи, сучасний ринок праці вирізняється високою мобільністю, гнучкістю та динамічністю. Ці фактори суттєво впливають на вимоги роботодавців до кваліфікації та особистісних якостей молодих фахівців, зокрема економістів. Аналіз вакансій на онлайн-платформах показав, що від фахівців-економістів найчастіше очікують наявність таких ключових якостей: стресостійкості, готовності до роботи в умовах криз, здатності ухвалювати обґрунтовані рішення в ситуаціях невизначеності, сформованих навичок ділового спілкування та роботи в команді. Окрім цього, важливим є вміння ефективно будувати взаємодію з колегами, партнерами та клієнтами, дотримуватись корпоративної етики. Серед бажаних характеристик також комунікабельність та стратегічне мислення з орієнтацією на перспективу.

Процес підготовки майбутніх фахівців економічної галузі – це цілеспрямована, системна та багатоетапна діяльність ЗВО, спрямована на формування у здобувачів вищої освіти фахових знань, умінь, навичок, світоглядних орієнтацій, аналітичного мислення та професійних компетентностей, необхідних для успішного провадження професійної діяльності у різних секторах національної економіки. Як засвідчив аналіз наукових публікацій з проблеми дослідження, виокремлюють такі специфічні риси професійної підготовки фахівців економічної галузі:

Інтегративний характер знань. Економічна освіта поєднує знання з економіки, менеджменту, фінансів, статистики, права, математики, психології тощо. Такий підхід

дозволяє сформувати у майбутніх фахівців вміння бачити зміст економічних процесів та розуміти їх у міждисциплінарному контексті [40].

Спрямованість на формування економічного мислення. Це особливий тип аналітичного мислення, в основі якого лежить поняття ефективності, вибору, альтернативних витрат, раціональності, попиту й пропозиції тощо. В процесі професійної підготовки здобувачі мають навчитися ухвалювати рішення з урахуванням економічної доцільності. Зміст та структуру економічного мислення обґрунтовано в публікаціях Н. Пенцової [41], В. Різник, Н. Різник [42] та ін.

Розвиток економічної культури. Економічна культура – це система цінностей, норм поведінки, уявлень про справедливість, чесність, соціальну відповідальність в умовах економічної діяльності. Необхідність її розвитку полягає у тому, що саме економічна культура впливає на ставлення до праці, підприємництва, власності, споживання тощо.

Формування здатності до адаптації в ринкових умовах. Економічна освіта формує здатність адаптуватися до змін ринку праці, нових економічних реалій, цифровізації економіки, глобалізації тощо. Проблему адаптації фахівців-економістів до роботи в ринкових умовах розглянуто у публікаціях [43; 44].

Розвиток економічної освіти в умовах динамічних змін соціально-економічного середовища, цифровізації та глобалізації потребує переосмислення підходів до її організації. У наукових публікаціях використовується система наукових підходів, які забезпечують ефективність освітнього процесу та сприяють формуванню професійних компетентностей майбутніх економістів, зокрема:

– *системний підхід*, який дозволяє розглядати економічну освіту як цілісну педагогічну систему з взаємопов'язаними елементами (мета, зміст, суб'єкти та об'єкти навчання, методи й засоби, результат). Такий підхід забезпечує послідовність реалізації освітніх цілей і підвищує ефективність управління освітнім процесом;

– *компетентнісний підхід*, який є базовим у сучасній парадигмі вищої освіти та визначається нормативними документами, зокрема Законом України «Про освіту» (2017), де зазначено, що метою освіти є формування компетентностей, необхідних для життя та професійної діяльності. Компетентнісний підхід орієнтований не лише на оволодіння знаннями, а й на здатність використовувати їх у практичній діяльності та розв'язанні реальних економічних задач;

– *особистісно орієнтований підхід*, який базується на ідеях гуманістичної педагогіки, де основна увага приділяється розвитку потенціалу особистості студента, його мотивації, самореалізації. Освітній процес буде результативним лише тоді, коли студент виступатиме повноцінним суб'єктом навчання;

– *діяльнісний підхід*, який забезпечує розвиток практичних навичок через активну взаємодію з навчальним середовищем: виконання кейсів, аналіз бізнес-ситуацій, проектна діяльність тощо. Він ґрунтується на розумінні навчання як форми специфічної діяльності, що змінює особистість [45];

– *контекстний підхід* передбачає наближення освітнього процесу до умов реальної професійної діяльності. Студент повинен опановувати знання через практичний контекст, беручи участь у змодельованих або реальних економічних процесах.

Відтак, згідно з проаналізованими дослідженнями, ефективність економічної освіти забезпечується комплексним використанням системи наукових підходів, які гармонійно поєднують сучасні освітні технології, теоретичну основу та практичну спрямованість. Таке поєднання створює умови для підготовки фахівців, здатних до успішної реалізації у сучасних економічних реаліях. Після характеристики методологічних підходів до побудови системи професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі, доцільним є визначення факторів, які впливають на ефективність професійної підготовки економістів. На думку науковців, ефективність

професійної підготовки економістів залежить від цілого комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів (рис. 1.1), які впливають як на зміст і організацію навчального процесу, так і на кінцевий результат – рівень сформованості професійних компетентностей випускника.

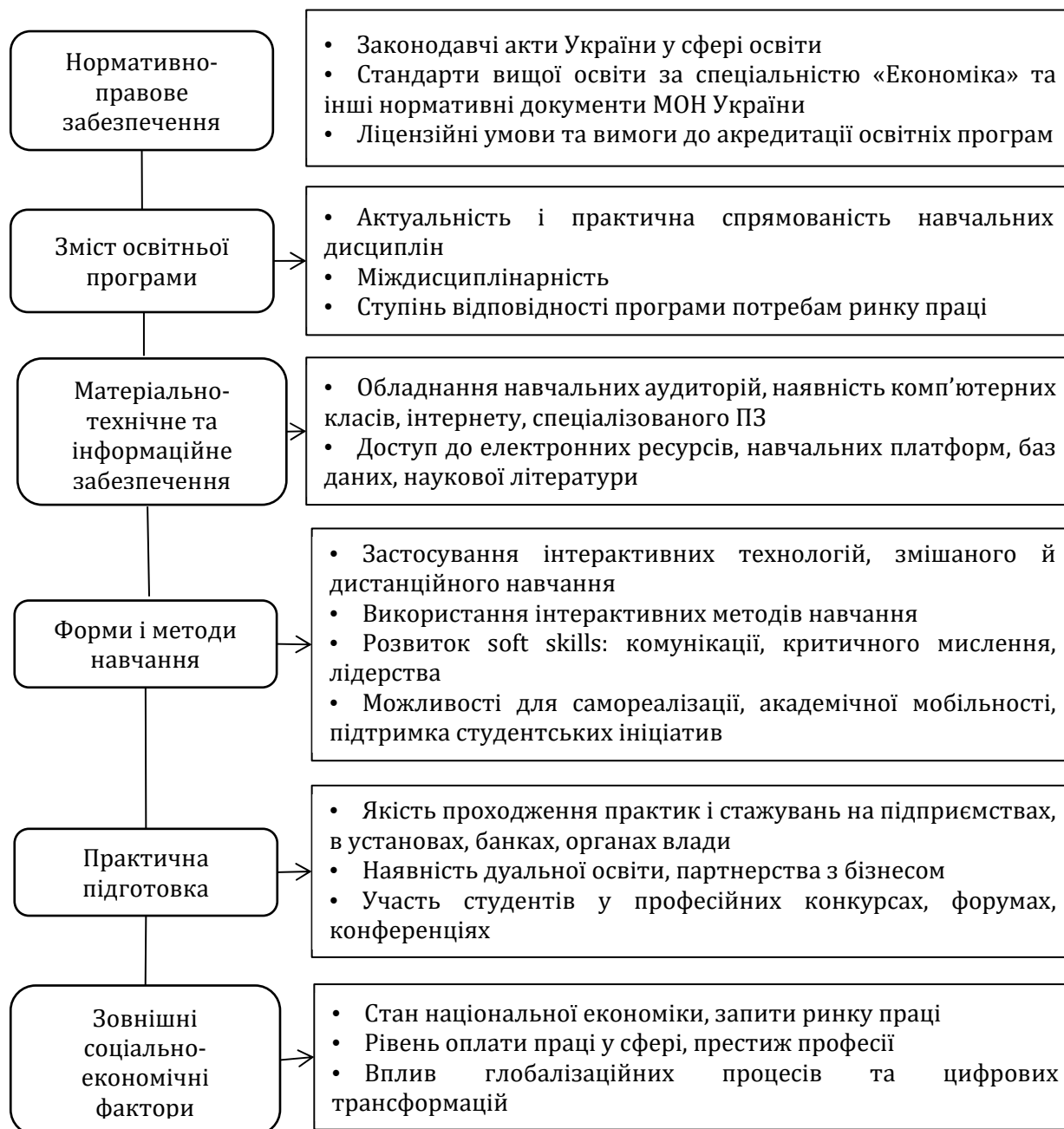

Рис. 1.1. Фактори, які впливають на ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі

Висновки

Таким чином, професійна підготовка майбутніх економістів є складним і динамічним процесом. Стійкий інтерес до цієї проблематики зумовлений не лише високим попитом на кваліфікованих спеціалістів, а й необхідністю формування нової моделі економічної освіти, орієнтованої на інтеграцію теоретичних знань, практичних умінь і розвитку особистісних якостей. Узагальнений аналіз наукових підходів свідчить про їхню ефективність у формуванні професійних компетентностей майбутніх

економістів. Водночас важливо враховувати специфіку окремих економічних спеціальностей при розробці навчальних програм, оскільки кожна з них потребує унікального підходу. Сучасні наукові підходи акцентуються не лише на передачі знань, але й на формуванні цілісної, висококваліфікованої особистості, здатної діяти ефективно в умовах постійних змін. Такий підхід передбачає опанування студентом фундаментальних теоретичних знань з економіки, розвиток практичних навичок, критичного мислення, креативного підходу та готовності до постійного самовдосконалення. До того ж професійна підготовка повинна бути орієнтована на інноваційні підходи та сучасні технології. У час цифрової трансформації економісту необхідно володіти навичками роботи з великими масивами даних, аналітичними інструментами та іншими актуальними цифровими платформами для аналізу економічних процесів і ухвалення обґрунтованих рішень.

Подальші розвідки у даному напрямку будуть зосереджені на практичному впровадженні сучасних підходів у вищій школі та оцінці їх впливу на рівень готовності випускників до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Стрельников В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 42 с.
2. Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформатичних компетентностей студентів економічних спеціальностей : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 40 с.
3. Поясок Т. Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах : дис. ... до-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 559 с.
4. Коваль Т. І. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 44 с.
5. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 18 с.
6. Іванченко Є. А. Теоретико-методичні засади системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2011. 40 с.
7. Кошелева Н. Г. Формування готовності майбутніх економістів до проектування фахової діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2010. 22 с.
8. Демура І. В. Формування професійної компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 20 с.
9. Рудніцька К. В. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. соціальна робота.* 2017. Вип. 2 (41). С. 222–225.
10. Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика : монографія / С. В. Алексєєва та ін. Житомир : «Полісся», 2020. 292 с.
11. Кірдан О. П. Професійна підготовка майбутніх економістів періоду української незалежності в дзеркалі наукових досліджень. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.* 2018. № 5. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2018-5-10>.

12. Загородня А. А. Перспективність використання досвіду професійної підготовки фахівців економічної галузі Республіки Польщі в Україні : методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2019. 44 с. URL: <https://surli.cc/sktzcb> (дата звернення: 4.09.2025).
13. Reischauer G., Mair J. How Organizations Strategically Govern Online Communities: Lessons from the Sharing Economy. *Academy of Management Discoveries*. 2018. Vol. 4(3). P. 220–247. DOI: <https://doi.org/10.5465/amd.2016.0164>
14. Ingram P., Choi Y. How it Starts is Not How it Ends: The Role of Value Homophily in the Dynamics of Business Friendships. *Academy of Management Discoveries*. 2023. Vol. 11(1). P. 39–60. DOI: <https://doi.org/10.5465/amd.2023.0022>
15. Vaskelainen T., Münzel K. The Effect of Institutional Logics on Business Model Development in the Sharing Economy: The Case of German Carsharing Services. *Academy of Management Discoveries*. 2018. Vol. 4. P. 273–293. DOI: <https://doi.org/10.5465/amd.2016.0149>
16. Anderson T., Rivera-Vargas P. A Critical look at Educational Technology from a Distance Education Perspective. *Digital education review*. 2020. Vol. 37. P. 208–229. DOI: <https://doi.org/10.1344/der.2020.37.208-229>
17. Beneyto-Seoane M., Collet-Sabé J. Under what conditions can schools contribute to digital equality and the construction of active citizenship? Results From an Action Research Project in a Spanish School. *Digital Education Review*. 2023. Vol. 44. P. 54–60. DOI: <https://doi.org/10.1344/der.2023.44.54-60>
18. The Impact of Digitalization on the Evolution of Competencies and Changing Needs in the Labor Market / R. Yarovy et al. *Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility* / ed by M. E. Auer, T. Rüttnann. Springer. Cham, 2025. P. 182–189. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_19
19. Langthaler M., Wolf S., Schnitzler T. The Political Economy of Skill Formation in a Rentier State: The Case of Oman. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*. 2022. Vol. 9(1). P. 23–43. DOI: <https://doi.org/10.13152/IJRVET.9.1.2>
20. Allais S. Skills for Industrialisation in Sub-Saharan African Countries: Why is Systemic Reform of Technical and Vocational Systems so Persistently Unsuccessful? *Journal of Vocational Education & Training*. 2020. Vol. 74(3). P. 475–493. DOI: <https://doi.org/10.1080/13636820.2020.1782455Al>
21. Catala B., Savall T., Chaves-Avila R. How to Promote Cooperative and Social Economy Ecosystems through Public Policies: The Valencian Case. *Canadian Journal of Nonprofit and Social Economy Research*. 2025. Vol. 16(1). P. 30–50. DOI: <https://doi.org/10.29173/cjnser719>
22. Development of Students Support Strategies in Digital Educational Environment by Means of Artificial Intelligence / V. Puhach et al. *Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility* / ed by M. E. Auer, T. Rüttnann. Springer. Cham, 2025. P. 208–215. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_22
23. Barsotto M. Educational (Mis)match in the Context of New Manufacturing: A Qualitative Com-parative Analysis Study in Five European Countries. *International Journal of Finance & Economics*. 2024. Vol. 29(2). P. 2116 – 2138. DOI: <https://doi.org/10.1002/ijfe.2767>
24. Cechovsky N. Exploring the Didactic Principles of Vocational Teachers in Financial Education: An Interview Study. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*. 2025. Vol. 12(3). P. 360–382. DOI: <https://doi.org/10.13152/IJRVET.12.3.3>
25. Altrichter H., Weber C., Soukup-Altrichter K., Reitingner J. Forschendes Lernen und Kompetenzentwicklung von Lehramtsstudierenden. Professionalität und Professionalisierung von Lehrpersonen. *Perspektiven, theoretische Rahmungen und empirische Zugänge* / ed. by J. H. Hinzke, M. Schneider-Keller. Bad Heilbrunn : Verlag Julius Klinkhardt, 2023. P. 27–49. DOI: <https://doi.org/10.35468/6043-02>

26. Training the Next Generation of Plastics Pollution Researchers: Tools, Skills and Career Perspectives in an Interdisciplinary and Transdisciplinary Field / D. M. Mitrano et al. *Microplastics and Nanoplastics*. 2023. Vol. 3. Article 24. DOI: <https://doi.org/10.1186/s43591-023-00072-4>
27. Vermeulen V., Hémond Y. Interdisciplinary Collaboration in VUCA Contexts: a Conceptual Review for Environmental Upheavals Management. *Environmental Systems Research*. 2025. Vol. 14. Article 16. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40068-025-00406-6>
28. A meta-analysis of Interdisciplinary Teaching Abilities Among Elementary and Secondary School STEM Teachers / X. Wu et al. *International Journal of STEM Education*. 2024. Vol. 11. Article 38. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40594-024-00500-8>
29. Kostelić K., Turk M. Modeling interactions in a dynamic heuristic business network. *Applied Network Science*. 2024. Vol. 9. Article 46. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41109-024-00660-0>
30. Emerging Best Strategies and Capabilities for University–industry Cooperation: Opportunities for MSMEs and Universities to Improve Collaboration. A literature review 2000–2023 / E. Tereshchenko et al. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2024. Vol. 13. Article 28. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13731-024-00386-4>
31. Dieterle A.-K., Duchek S. Implementing Strategic Resilience Through Cooperation Projects with Start-ups: a Multiple Case Study. *Schmalenbach Journal of Business Research*. 2023. Vol. 75. P. 549–586. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41471-023-00173-z>
32. Persson-Thunqvist D., Gustavsson M., Lundqvist A. H. The Role of VET in a Green Transition of Industry: A Literature Review. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*. 2023. Vol. 10(3). P. 361–382. DOI: <https://doi.org/10.13152/IJRVET.10.3.4>
33. A Closer Look at VET Education Through the Lenses of Sustainable Development Goals / B. Barbosa et al. Proceedings of the 13th Annual International Conference of Education, Research and Innovation (Seville, Spain, 9–10 November 2020). Seville, 2020. P. 5378–5385. DOI: <http://doi.org/10.21125/iceri.2020.1169>
34. Clarke L., Sahin-Dikmen M., Winch C. Overcoming Diverse Approaches to Vocational Education and Training to Combat Climate Change: The Case of Low Energy Construction in Europe. *Oxford Review of Education*. 2020. Vol. 46(5). P. 619–636. DOI: <https://doi.org/10.1080/03054985.2020.1745167>
35. Про освіту : Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст.380
36. Про вищу освіту : Закон України від 1.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
37. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (дата звернення: 5.09.2025).
38. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. Наказ Держспоживстандарту України 28.07.2010 р. № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 5.09.2025).
39. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 5.09.2025).
40. Лисак Т. М. Готовність майбутніх економістів до викладацької діяльності як наукова проблема. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

- Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2014. Вип. 34. С. 107–110.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_ (дата звернення: 05.09.2025).
41. Пенцова Н. Економічне мислення як фундамент сучасного господарювання закладів післядипломної педагогічної освіти. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2014. Вип. 19. Ч. 2. С. 179–185. URL: <https://surl.li/kdmnpz> (дата звернення: 05.09.2025).
42. Різник В. В., Різник Н. А. Формування підприємливості та нового типу економічного мислення в контексті прогресивної глобалізації. *Економічний вісник університету.* 2019. Вип. 42. С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-63-69>
43. Ковчин Н. А. Соціально-економічна адаптація особистості в контексті економічної освіти. *Проблеми сучасного підручника.* 2018. Вип. 20. С. 146–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2018_20_14 (дата звернення: 5.09.2025).
44. Герасименко Ю. С. Адаптація професійної освіти до вимог ринку праці. *Боголібські читання : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Переяслав, 16 верес. 2022 р.).* Переяслав, 2024. С. 88–90. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742612/> (дата звернення: 5.09.2025).
45. Шмир М. Ф. Дидактичні основи реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Тернопіль, 2020. 496 с.